

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvzemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gl., za pol leta 8 gl. za četrt leta 4 gl. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gl., za četrt leta 3 gl. 30 kr., za en mesec 1 gl. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gl. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gold. — Za oznanila se plačuje od četiristopne petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat, in 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši št. 3 „gledališka stolba“. Opravištvu, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne stvari, je v „Narodnej tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

„Der bestgehasste Mann Krains.“

„Neue Freie Presse“.

Organ ljubljanskega nemškutarstva „Laib. Tagblatt“, ki je s početkom tega meseca prišel v založbo necega pokrčemskega godca, ta vredni organ naših vrednih nemškutarskih poslancev poroča v sredo, da so nemškutarski poslanci šli „in corpore“ h gospodu Kalteneggerju in so mu iz ust barona Apfaltrerna svoje najgloblje obžalovanje izrekli, da so narodni poslanci njemu, požrtvovalnemu, zaslužnemu možu breztaktno naredili zelo mučno sceno, katera pa da le svoje prouzročitelje omadežava in so mu izrazili vsestransko spoštovanje. Ta prizor, pravi „Tagblatt“, da je naredil „najgloblje“ vtis ne le na Kalteneggerja, ampak na vse navzoče nemškutarske poslance. H koncu se tudi časopis omenjenega pokrčemskega godca pridružuje tem nemškutarskim poslancem in pové svojo „Entrüstung“ nad tem „beispiellos undankbares Vorgehen der nationalen Wortführer“ in g. Kalteneggerju, ki je baje „v vsej deželi tako visoko čislán“ tudi svojo ovacijo prinaša. Za to poslednjo ovacijo Kalteneggerju sicer nikakor nismo nevoščljivi, saj znamo, kako dober kup so ovacije od te strani. O stvari samej, ob vprašanji zaupnice ali nezaupnice Kalteneggerju, pak se nam zdi potrebno še nekaj izpregovoriti, tem bolj, ker se rečeni nemški časopis kot organ Kalteneggerjev drzne reči, da je narodna manjšina s silo in nalašč prouzročila ono sceno (v predvčerajšnjem našem listu na prvem mestu opisano).

Gotovo je, da zaupnica sploh néma nobene veljave, če nij jednoglasna ali vsaj skoraj jednoglasna. Da pa je soglasna zaupnica Kalteneggerju, vodji nemške ustavoverne stranke na Kranjskem, nemogoča pri nas, to so nemškutarji uže davno lahko posneli iz slovenskih novin in sicer iz vseh, sosebnó pa iz tega našega narodnega glasila, kjer smo jim dovolj jasno in dovoljkrat razložili ono, kar zdaj tudi „Neue Freie Presse“ uže ve in glasno pripoveduje, namreč, da je Kaltenegger „der bestgehasste Mann Krains“. In res je to: najbolj sovražen je Kaltenegger. To smo davno uže dopovedovali in to so mu narodni poslanci tudi javno v obraz povedali, a ne „nalašč“, ne „breztaktno“, temuč provocirani z neizmerno okorno in neumno nemškutarsko insinucijo, da bi narodni poslanci temu načelniku brezsrarne nemške agitacije v slovenske deželi votirali hvalo! Temu človeku hvalo, ki je deželno hišo, v katerej ima stanovanje zastoj, zlorabil za agitatorske shode svoje klike in se v prvej vrsti udeležil one nelegalne agitacije strahovanja in terorizma, ki je 1877 ustvarila nam nenaturno tujo ve-

čino! Temu človeku da bi se votirala hvala, ki je v vednem konfliktu, čegave interese bi zastopal, ali kot glavar deželne, ali kot finančni prokurator državne! Temu človeku, ki ga na nobenem političnem shodu naših nemškutarjev nij manjkalo, in ki nikjer nij molčal, kjer je bilo mogoče zoper naš narod in njega želje izpregovoriti! Da, „der bestgehasste Mann im Lande Krain“ to je Kaltenegger, duša nemškega rovanja pri nas, duša ščuvajstva in razpora v deželi naše!

Če nemški list Kalteneggrov in prijateljjev trobi, da je Kaltenegger v celej deželi spoštovan, kar naravnost neresnico govori. Spoštovanje se ne da v novinah dekretirati, ne zagovoriti. Vi si lahko iluzije delate, lahko si tako dolgo sami pripovedujete, da je Kaltenegger v naše slovenske deželi še od koga kot od drobne četice soagitorjev spoštovan, da boste nazadnje sami verjeli: ali resnica nij bila, resnica nij in ne bo. Resnica je le jedna, ono, ki stoji tudi v „Neue Freie Presse“: Kaltenegger, der bestgehasste Mann Krains!

Posebno breztaktni in nedosledni pa so naši nemškutarji, da so izvolili tako neprimerno priliko votirati svojemu agitacijskemu poglavarju zahvalnico: gospodarstvo o prineskih za mobilizirance vsled okupacije Bosne! Le domislimo se nekoliko nazaj. Kdo je prouzročil one doprineske? Naši narodni časopisi. Kdo je z navdušenjem doprineske dajal? Narodno naše občinstvo. Kdo je razdeljevanje in gospodarstvo organiziral? Prejšnji narodni deželni odbor. Kdo je v ljubljanske kazini na shodu političnega društva „konstitucionalcev“, ki so vladi zarad okupacije Bosne nezaupanje izrekli, sodeloval? Gospod Kaltenegger in tovariši. Kdo je v ljubljanskem občinskem zboru glasoval zoper vsako nujnost o podeljenji častnega meščanstva okupatorju Bosne generalu Filipoviču? Spet Kaltenegger in tovariši. Kdo je sploh najbolj zabavljal zoper to okupacijo? Nemške ustavoverne novine z organom Kalteneggerjevim vred. Kdo v deželnem odboru nij, — da si prav dobro plačan uradnik — pri celem obskrbstvu nabranega denarja nič dela imel, kakor da je „vidiral“ dotične „številke“ in jih nižjemu uradniku v izdelavanje prepustil? Spet Kaltenegger. In za vse to mu hoté njegovi soagitorji hvalo in slavo kranjske dežele votirati dati tudi od narodne strani!!

Gospod Kaltenegger torej po onej zadnje seji vidi, da v naše slovenske deželi spoštovanja zanj nij in ga ne bo. Edini pripomoček, morda nekoliko spoštovanja pridobiti v tej deželi, bil bi odstop Kalteneggerjev in odhod v kako drugo, v kako nemško deželo, kjer

so morda hvaležnejši za nemško agitiranje in rovanje, kot smo mi slovenski Kranjci.

Iz deželnih zborov.

Kranjski deželni zbor.

(8. seja dne 5. julija.)

Poslanec vitez Gariboldi poroča v imenu gospodarskega odseka in nasvetuje, naj se po nasvetu deželnega odbora 21 občinam dovoli prošenih doklad za razne namene.

Poslanec dr. Vošnjak želi, naj bi se sklepalo denes samo o dokladah za leto 1880, sklep o dokladah za leto 1881 pa naj bi se dotlé odložil, dokler bode finančni odsek poročal o tem, ali se bode jemal za podlogo doklad samo direktni davek ali se bodo vštevale tudi tretjinske priklade.

Poslanec Gariboldi se izreče proti temu nasvetu, kajti v predlogih je izrečeno, da ima deželni odbor po storjenih sklepih deželnega zbora potrebno ukreniti. Tudi dr. Schaffer se izrazi v istem smislu.

Pri glasovanji ne obvelja dr. Vošnjakov predlog in dovolijo se občinske priklade, katere deželni odbor nasvetuje za leto 1880 in za leto 1881.

Poslanec Dežman nasvetuje v imenu finančnega odseka:

Slavni deželni zbor naj sklène:

1. Cestnemu odboru v Idriji dovoli se za ves cestni okraj pobiranje 25% priklade na vse neposredne davke s tretjinsko prikladó vred za leto 1881, 1882 in 1883, in deželni odbor se pooblastuje, skrbeti za to, da se bode vsled tega, ker se bode v prihodnjem letu spremenila podlaga glede zemljiškega davka, enakomerno razdelila priklada po procentih na različne vrste neposrednjega davka na podlagi dotičnega principijalnega sklepa slavnega deželnega zbora, ki se pa bode še le vršil.

2. Za to stavbo ceste od Idrije do Vrščevega, ki se mora takoj pričeti, dovoli se iz deželnega zaklada, in sicer iz kredita, odmerjenega za cestne stavbe, deželni donesek 6000 gl. pod tem uvetom, da se tudi iz državne blagajnice nakaže jednak znesek 6000 gl. za to stavbo.

3. Z ozirom na to, da se bode 25% priklada, ki je deloma namenjena za to stavbo, še le koncem leta 1883 popolnoma nabrala, pooblastuje se deželni odbor, nakazati cestnemu odboru v Idriji v drugem letu, ko se bode cesta delala, in če bode treba na račun 25% priklade brezobrestna predplačila iz kredita za cestne podpore.

Poslanec Laschan vpraša, ali se je uže začelo zidanje ceste od Cerknega do kranjske meje.

Poslanec Dežman odgovori, da se je začelo.

Deželni predsednik Winkler pravi, da je tudi njemu, bivšemu okrajnemu glavarju tolminskemu znano, da se je to delo že začelo. Deželni zbor goriški je zanje dovolil subvencijo in tudi vlada, katerej je iz strategičnih ozirov mnogo na tem ležeče, da se izvrši ta cesta, je v ta namen dovolila precejšnjo svoto. V teku jednega leta, meni g. predsednik, da bode skoraj gotovo cesta popolnem dodelana.

Poslanec Gutmansthal nasvetuje, naj dežela namesto 6000 gl. dá le 4000 gl., kajti, ako ima država toliko zanimanja za to cesto, ona lahko izda teh 2000 gl. več nego dežela.

Dr. Poklukar podpira ta nasvet, omenja joč, da dežela itak ne bode imela mnogo koristi od te ceste. Izvaževalo se bode po njej jako malo, in več gotovo ne uvažalo. Država pa ima zavoljo idrijskega rudnika vendar še večji interes pri tej cesti nego li dežela.

Poslanec Dežman brani odsekove predloge, kateri se pri glasovanju s preuredbo, katero je nasvetoval poslanec Gutmansthal, sprejmó.

Dr. Poklukar predlaga v imenu finančnega odseka:

Slavni deželni zbor naj sklene: Deželnemu odboru se nalaga: brez zamude potrebno uvesti, da se s Koroško skupna ustanova ilirska za slepe razdeli tako, da pride vsaj polovica premoženja te ustanove v izključen vžitek in gospodarstvo Kranjske; nad to pa priskrbeti tudi od c. kr. ministerstva dovoljenja, da se dohodki našega dela te ustanove izjemno smejo obračati v podporo taci ubozih slepih, ki so izučeni zapustili dotični zavod, pa si nemajo z ničemer kupiti orodja in priprave za rokodelstva, s katerim bi si mogli služiti vsakdanji živež. — Predlog se sprejme.

Dr. Poklukar nadalje predlaga v imenu finančnega odseka:

Slavni deželni zbor naj sklene:

1. Deželnemu odboru se nalaga, za naprej od dohodkov sirotinskega zaklada tri četrtine obračati v podporo domačih sirot približno v enakih svotah za vsak spol, — ter samo jedno četrtino dohodkov nalagati v pomnoženje ustanovnega zaklada.

2. Deželni odbor naj skrbi za to, da se število prostorov za sirote deklice v tukajšnji Lichtenthurnovej sirotišnici na troške sirotinskega zaklada pomnoži, ob jednem pak sirot deklic podpora na roke polagoma opusti.

3. Deželni odbor naj za to skrbi, da red usmiljenih sester v tukajšnji sirotišnici sedanjo letno plačo 100 gl. za vsak prostor vsaj v razmeri s pomnoženjem ustanovskih prostorov primerno zniža.

4. Deželni odbor naj tudi obstoječej deklinškej sirotišnici podobne naprave za dečke s tem podpira, da takemu zavodu pogojno zagotovi primerno število iz sirotinskega zaklada plačanih prostorov za sirote dečke.

Dr. Bleiweis nasvetuje, naj bi se četrti predlog toliko razširil, da se v njem izreče, ako se ustanovi takšen zavod, da mu deželni odbor v slučajih, če se popolna varnost dokaže, lahko dá iz sirotinskega zaklada kakšno posojilo.

Poslanec vitez Vesteneck se temu protivi, rekoč, da bi potem bili deželi z delom sirotinskega premoženja roke zvezane in bi se ne dobil denar precej nazaj, kadar bi ga hoteli imeti. Tudi nasvetuje, naj bi se v četrtem

predlogu namesto „pogojno“ reklo s „pridržkom dovoljenja deželnega zbora“.

Poslanec Svetec odgovarja, da to nij istina; kajti deželni odbor si bode v dolžnem pismu gotovo zagotovil obrok odpovedi.

Dr. Schrey pa misli, da bode tak zavod, ako bode mogel ponuditi varnost, dobil denarja pri vsakem denarnem zavodu pod istimi pogoji na posodo, kakor iz sirotinskega zaklada.

Poslanec Dežman misli, da se bode, kakor se je že v finančnem odseku razgovarjalo, denar vse jedno lahko posojal, ter da tega ne bode treba izrekoma navajati, seveda pod pogoji, da se bode potem za obresti vzelo toliko sirot v oskrbovanje.

Poročevalec dr. Poklukar se izreče za dr. Bleiweisov predlog.

Take zavode je treba kolikor mogoče podpirati, da se privatna izreja, katera ne dovoljuje nobedne kontrole, polagoma odpravi popolnem.

Pri glasovanju se sprejmejo odsekovi predlogi z viteza Vestenecka popravkom, a dr. Bleiweisov predlog pade.

Poslanec dr. Schaffer poroča v imenu finančnega odseka o tem, da bi se poslala 2 štipendista s Kranjskega na Dunaj v posebno šolo na tehnologičnem obrtniškem muzeji za lesoreze in pletenje vrbasev in košev in za vrborejo, ter predlaga, naj bi se za ti dve štipendiji iz deželnega zaklada dovolilo po 400 gl. in 300 gl.

Poslanec Kljun nasvetuje, da naj bi se ustanovila i tretja štipendija s 300 gl. za učenca, kateri bi se šel učiti v lončarsko šolo v Znojmu. Lončarija je po deželi zelo razširjena in bode kaj lahko že obstoječo industrijo povzdignila.

Poslanec Dreo z veseljem pozdravi nasvet odsekov. Kar se bode za povzdigo obrtnije izdalo, bode neslo na tisoče obrestij. Ljudstvo v kranjskej deželi ima prirojen čut za oblike in krasoto, zatorej bode napredek hitro mogoč. Govornik nadalje razloži, da bode tudi kupčijska zbornica za l. 1881—1882 razpisala takšno štipendijo.

Dr. Vošnjak pravi, da sta na bližnjem Koroškem dve državni obrtniški šoli, v Borovljah za železo, v Wolfsbergu za mizarstvo. Vlada je pred nedavnim časom poslala učitelja, da je ljudi v Stražišči učil plesti sita in zopet družega, da je učil v Domžalah plesti slamnike, in povsod je to poučevanje imelo izvrsten vspeh; zatorej bi treba bilo tudi za železno industrijo kaj storiti.

Naši kovači po Gorenjskem izdelavajo zdaj samo žreblje in pri tem zaslužijo jako malo. Dobro bi dakle bilo, da bi trgovinsko ministerstvo poslalo v našo deželo izvedenca, kateri bi si našo industrijo ogledal in potem poročal, kaj je storiti za nje prospeh.

Ravno zdaj potuje po Gališkem ministerjalni svetnik Hermam, da si ogleda tamošnjo industrijo. Stavljam zategadelj predlog, naj se deželnemu odboru naroči, da se obrne do sl. c. kr. trgovinskega ministra s prošnjo, naj blagovoli poslati izvedenca tudi na Kranjsko, kateri bi obhodil kraje, kjer so domače industrije, ter stavljal svoje nasvete, kako bi se dale že obstoječe domače industrije podpirati in razširjati.

Poročevalec dr. Schaffer pravi, da bi on rad glasoval za več štipendij, ako bi novčeno stanje bilo boljše. Ker pa bode kupčijska zbornica drugo leto razpisala štipendijo, se bode ta obrnila lahko za učenca lončarske šole.

Poslanec Dreo izjavi, da bode kupčijska

zbornica dala štipendijo le za učenca, kateri se bode učil lesoreztva ali pletenj vrbasev, košev ter sploh vrboreje.

Seja se pretrga, da se o tem posvetuje finančni odsek.

Ko se zopet začne seja, pove dr. Schaffer, da se za štipendijo kupčijske zbornice skriva le blag dar nje predsednika g. Dreota, kajti on bode iz svojega ustanovil štipendijo. (Dobro klici.)

G. Dreo pa se je zdaj izjavil v odseku, da bode štipendija že razpisana letos, tedaj se jedna od obeh deželnih lahko porabi za učenca na lončarskej šoli v Znojmu.

Deželni glavar se zahvali gospodu poslancu Dreotu na blagem daru.

Poslanec vitez Vesteneck poroča o koraških, ki naj bi se storili, da ostane gimnazija v Kranji.

G. deželni predsednik Winkler izjavi, da je po ravno došlem ukazu naučnega ministra barona Conrada njega veličanstvo presvitli cesar ukazal z najvišjim odlokom od dne 26. jun. t. l., da ima gimnazija v Kranji ostati kot nižja gimnazija, na katerej se bode učilo tudi risanje. (Dakle je baron Conrad, ki je, bivši deželni predsednik kranjski, ustanovil gimnazijo kranjsko, tudi zdaj naučni minister jo rešil pogina. Ured.) Zbor to izjavo deželnega predsednika pozdravi z glasnimi „živio“ in „slava“ klici. Seja preneha, da stavi finančni odsek druge predloge.

Ko se zopet začne seja, nasvetuje poslanec vitez Vesteneck: Deželni zbor kranjski naj zatorej izreče njega veličanstvu cesarju svojo srčno zahvalo in prosi g. deželnega predsednika, da to zahvalo cesarju poroči telegrafnem pótém.

Deželni glavar pozivlje zbor, naj zakliče trikrat „hoch“ in „slava“ njega veličanstvu cesarju. (Živahni klici: „živio“, „slava“ in „hoch“.)

Poslanec Potočnik poroča v imenu gospodarskega odseka za sprejem nasvetovane postave o preuredbah postave za obdelovanje ljubljanskega močvirja.

Postava se sprejme „en bloc“.

Odobre se računski sklepi zemljišno odveznega zaklada, normalno šolskega zaklada, bolnišnega porodišnega, najdenišnega, norišničnega in deželno-kulturnega zaklada za l. 1878 in 1879.

Potrdi se tudi proračun deželne vino- in sadjerejske šole na Slapu. Za l. 1880 je potrebščine 6243 gl. 24 kr., dohodkov 4466 gl., tedaj primankuje 1778 gl. 24 kr.; za l. 1881 je potrebščine 6052 gold. 79 kr., dohodkov 5785 gl., tedaj primankuje 267 gl. 79 kr., kateri primanjkljaj se ima za obe leti pokriti iz deželnega zaklada.

Grofu Karlu Lanthieriju se odpuste obresti za dolg 6300 gl. deželnega denarja, ki je uknjižen na imenji grofovem na Slapu.

Potem se ob četrt na 4 popoldne seja sklene.

Štajerski deželni zbor.

Iz Gradca 7. julija. [Izv. dop.]

V večernej seji 6. julija se je sprejela nova stavbena postava za mesto Gradec. Posebno huda je bila borba za cesto v Birkfeld, kjer ima deželni glavar svoja posestva, ali v tej zadevi so razen g. Gudenusa vsi konservativci, Slovenci in mnogo nemških liberalcev zoper podporo te ceste glasovali in deželi tako 24.000 gold. prihranili.

V zadnjem seji 7. julija je bila obravnava o napravi novih železnic. Nemški liberalci so

hoteli, da bi se naravnost za vse železnice podpora odločila in da bi dežela poroštvo za obresti prevzela, kar jim je pa spodletelo. Sprejel se je predlog odsekovne manjšine, da ima deželni odbor poizvedavati, kje so železnice potrebne in v prihodnji sesiji dotične predloge staviti. Načrt železnice od Poličán na Slatino po predloženem načrtu se je zavrgel in predlog Šmarskega okrajnega zastopa, naj se železnica od Grobelnega čez Šmarje na Slatino naredi, deželnemu odboru v daljo preiskavo prepustil. Ta predlog je poslanec Žolgar podpiral in dokazoval, da bi proga Poličane-Slatina po predloženem načrtu izpeljana, predraga bila in bi trgi Šmarje, Podčetrtek, Kozje in drugi ljudnati kraji te železnice porabljeni ne mogli, od druge strani bi pa lepa in bogata Savinjska dolina za vselej izključena bila od železniške zveze z južno železnico in s tem bi odpadla tudi nada, kedaj Savinjsko dolino z gorenjsko železnico zvezati.

Predlog nemških liberalcev, naj bi dežela dolgovi za 8 milijonov naredila, se je deželni odboru prepustil z nado, da ga zavrže.

Predlog pa, da bi se železnica Stainz-Wieselsdorf zidala, se je sprejel z malo večino. Enako se je sprejel predlog, da se ne sme davek po novejši določbi postaviti tako visoko, kot se je dotična komisija nastavila.

Tudi c. kr. namestnik je odgovoril ta dan na Žnidaršičevo in Kukovčovo interpelacijo precej ugodno, na dr. Šucevo pa je odgovoril, da ima zaradi šol posebne ukaze od ministerstva, kateri se bodo izpeljavali, kar se pa uradno tiče, tako mu je le en slučaj v desetih letih znan, da se je na slovensko ulogo nemški odgovorilo. Drugače pa se v uradnih, posebno pri davkarjih, samo slovenski (!?) uraduje. Samo dva davkarska pristava sta na Spodnjem Štajerskem, ki ne znata slovenski in sta ravno zavoljo tega tam, da se slovenščine naučita.

Kar se tedaj uradno tiče, ostane pri starem, le v šolah se bo po ministerskem ukazu nekaj spremenilo.

Zbor je sklenil svoje zborovanje z nado, da se bo v prihodnjem letu o pravem času zopet sešel.

Goriški deželni zbor

je sklenil v četrtek večer svoje letošnje zborovanje. V treh tednih imel je samo sedem javnih sej, a premagal je vendar mnogo gradiva. Zadnji dve seji sta bili jako zanimivi, posebno zaradi razprav o preuravnavi naših srednjih šol na narodni podlagi in pa o proračunih deželnega zaklada za leti 1880 in 1881. Zato hočemo ob obeh še poročati.

Dasi so se bili poslanci v zadnji seji nekoliko razburili — povod je dala neka prepirnost, ki se že precej dolgo mota mej kmetijskim društvom in deželnim zastopom zastran kmetije, odkazane slovenskemu delu naše kmetijske šole — sešli so se vendar na večer pred razhodom k skupnemu obedu „pri treh kronah“, in kakor se nam pripoveduje, vladal je tam ne samo spravedljiv, ampak prav prisrčen duh mej njimi. To je menda prvič, kar obstoji deželni zbor, da so naši italijanski in slovenski poslanci po končanem trudopolnem delovanju skupaj banketirali ter se tako prijazno poslovili pred razhodom.

V 6. seji je poslanec Del Torre naznanil sledeči predlog: Visoki zbor naj sklene: Naroči se deželni odboru, naj si, opiraje se na znane razmere, na vso moč prizadeva doseči od c. kr. vlade, da se zemljišni davki,

ki se že dandenes ne vjemajo z vspehom kmetijstva, ne samo ne povišajo vsled prevredbe tega davka, koja se ima v kratkem izvesti, marveč da se še primerno znižajo.

Poslanec Faganelli omeni, da je nevarnost na slovenski strani dežele enaka, ker so se tudi tu v primeri z drugimi deželami previsoko cenili zemljišni dohodki. Zato predlaga, naj bi se Del Torrejevi predlog razširil na celo deželo.

Dalje poroča dr. Deperis o peticiji političnega društva „Sloga“ zastran prevredbe naših srednjih šol na narodni podlagi.

Odsek predlaga, naj blagovoli visoki zbor skleniti:

„Naročuje se deželni odboru, naj poda v zborovem imenu prošnjo visoki vladi, da preskrbi brž ko mogoče, da se bosta podučevala narodna jezika na goriških srednjih šolah po načinu, ki je najprimernejši namenu, to je, ne samo da se smatrata kot obligatna predmeta, in da se jima odloči več ur na teden, ampak da se ima z njihovo pomočjo podučevati tudi kak drug predmet.“

Predsednik napove splošno razpravo.

Dr. Tonkli se oglasi za besedo in govori tako:

Moram pred vsem vtrditi, da peticija „Sloga“ ne namerava izključiti naučenja nemškega jezika, ker predlaga, da bi se na vseh razredih prihranil nauk nemškega jezika kot obligatnega predmeta.

Na podlagi § 11 črka i in § 12 postav od dne 21. decembra 1867 št. 141 spada pravica realne šole osnovati v področje deželnih zborov in ravno tako pravica osnovati gimnazije, ker glede teh je pridržana pravica državnemu zboru le glede ustanovitve glavnih načel.

Predlog vlade za osnovo realke v Gorici se je razpravljalo v tem visokem deželni zboru leta 1868 v seji od dne 1. oktobra, pri kateri priliki je bilo enoglasno skleneno, da se ima spodnja realka uvrstiti v vstične razrede z laškim na enih, s slovenskim kot učnim jezikom na drugih razredih; zgornja realka pa naj bi bila združena v skupne razrede z nemškim kot učnim jezikom za laške in slovenske učence; nemški jezik pa naj bi se podučeval na vseh razredih cele realke za Slovence in Lahe kot obligatoričen predmet.

Ker nij bilo predložilo ministerstvo tega postavnega načrta za najvišje potrjenje, češ, da bi utrakvistično podučevanje poduku škodovalo, sklenil je bil vis. dež. zbor v naslednji seji leta 1869 v seji od 29. oktobra, da se ima cela realka v Gorici razvrstiti v vstične razrede z laškim na enih, s slovenskim kot učnim jezikom na drugih razredih, in da se ima nemški jezik podučevati kot obligaten predmet na vseh laških in slovenskih razredih.

Dež. zbor sam torej je bil priznal od celega slovenskega in laškega naroda naše dežele globoko čuteno potrebo, da bi se srednje šole v Gorici tako osnovale, kakor predlaga sedaj politično društvo „Sloga“ v svoji peticiji do vis. dež. zbora.

Kadar je v rečenem smislu dež. zbor postavil o realki sklep, dal se je voditi od načel, da je treba vsakemu narodu podučevati v njegovem narodnem jeziku, ako se ima doseči tisti napredek v vseh znanostih, kateri je ravno z obiskovanjem šol sploh in srednjih šol posebno združen in namenjen.

Moram se tudi upirati predlogu priporočenemu od pravnega odseka zaradi tega, da s tem ne bi se odpravila zapreka glede prestopa naše mladine iz ljudske na srednje šole, mar-

več ostane taka, kakor je dosedaj, ker tudi po sprejetem in vpeljanem tem predlogu ne bi znali naši dečki nemškega jezika, ko bi prestopali na srednje šole.

Ako bi hotel biti dosleden pravni odsek, priporočati bi bil moral vpeljane poduka nemškega jezika že na ljudski šoli; ker pa imajo ljudske šole zadosti gradiva dečkom potrebnega za življenje in ne ostaja časa še za poduk v nemškem jeziku, kar bi hasnilo le tistim učencem, ki bi prestopili na srednje šole, katerih pa je le malo odstotkov vseh dečkov obiskajočih ljudske šole, in ker bi s tem zgubili še to malo, kar smo dosegli na narodnem polju v šolah, moral bi se jaz takemu predlogu krepko vstavljati.

Gledé na vse to stavim predlog, naj sklene zbor: Peticija političnega društva „Sloga“ vložena dne 8. junija 1880 št. 2506 gledé vpeljavanja narodnih kot učnih jezikov na srednje šole v Gorici odstopa se dež. odboru z naročilom, da jo predloži in podpira pri visokem ministerstvu za nauk in bogočastje.

Pri glasovanju je z večino glasov obveljal Tonklijev predlog.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 8. julija.

Gledé gospodske zbornice se z Dunaja poroča, da se vlada z ozirom na zdajnje razmere v ministerstvu dogovarja s takimi osobami, katere bi bile pozvane v gospodsko zbornico. Večina v ministerstvu sodi, da mora gospodsko zbornico tako preustrojiti, da v njej ne bode nahajala opozicije in je treba, da ima gospodska zbornica tak obraz, kakršnega ima poslaniška zbornica. Zato da bodo v gospodsko zbornico pozvani sami konservativni možje.

„Politik“ poroča, da se v naučnem ministerstvu delajo priprave, da se bodo izvedle resolucije, sklenene letos v državnem zboru glede Češke. O teh resolucijah je poročal deželni nadzornik Webr ministerstvu, katero je to poročilo baje že izročilo cesarjevi kabinetni kanceliji. „Politik“ ima upanje, da se bodo one resolucije izvršile že s početkom prihodnjega šolskega leta.

Centralistiški poslanci češkega deželnega zbora teško čakajo debate o jezikovni ministerski naredbi, boječi se, da ne bi bil deželni zbor preje zaključen, predno da pride v njem ta zadeva na vrsto.

V gorenje-avstrijskem deželni zboru je bila v ponedeljek viharna debata o šolskih zadevah. Poslanec Doblhammer je dejal, da je šola postala pisarna, da ljudstvu ne koristi in da šolske oblasti silno strogo postopajo. Škof Rudigier je dolžil novo šolo, da ruši krščanstvo in da se cerkev ne odreče pravi nadzorovanju šol. Bahar je očital duhovstvu, da ščuje, potem pa so centralisti sklenili konec debati. V generalni debati pa so govorili zopet skoraj vsi konservativni poslanci. Centralist Wickhoff je očital škofu Rudigieru, da moti deželni mir, za to izjavo pa je bil poklican k redu.

Vnanje države.

Iz Rumunije javlja „Pol. Corr.“, da so Kozvlahi, ki v Tesaliji stanujejo, prosili Rumunijo orožja, da se bodo upirali aneksiji H Greciji. Rumunija jim orožja nij dala; ali iz lastne previdnosti je svojo peško vojsko za en bataljon pomnožila.

Vse novine razpravljajo zdaj vprašanje, kaj da bodo evropske vlasti storile, če se Turčija ne uda sklepom berlinske konference. Za ta slučaj, meni se, da nastane vsakako turško-grška vojska, Grška pa da računa na pomoč Angleške in Ruske. Da bi se pa tej vojni izognilo, bilo bi najbolje, tako piše novine, da bi Francoska s svojimi vojniki zasedla Grške pripoznane ozemlje. Teško, da bi tudi to ukrotilo turški divji fanatizem. Kajti, ako bi turški sultan tudi imel voljo ustreči volji evropskih veselil, pa bi njegovi podaniki

tega ne hoteli storiti. A Turčija tudi volje nema; ona sklicuje vojake v Epiru in Tesaliji, oborožuje Albance; a tudi Grška je pripravila svojo majheno armado. Kakor hitro pa se prične boj mej Grecijo in Turčijo, potem tudi v Vshodnji Rumeliji ne bode šlo vse mirno.

Glede turškega vprašanja je imela angleška vlada vtorek posvetavanje; angleški časopis „Times“ pa piše, da mora Evropa ostati na svojem zahtevanju, da Turčija odstopi Črnej gori in Grškej novo ozemlje. Sultana bode prisililo, da se uda, ako bode uvidel, da bi Evropa njemu nasproti rabila tudi hujših sredstev, če bi se jej še nadalje postavljala po robu.

Dopisi.

Z Dunaja 10. julija. [Izv. dop.] (Tisočletnica slovanskega bogoslužja.) Dunajsko slovansko dijaštvo nij še nigdar praznovalo lepšega dne, kot je bila nedelja 27. junija, ko je praznovalo tisoč let, odkar je slovanski jezik uveden v katoliško liturgijo. Ta dan pokazala se je sloga mej slovanskim dijaštvom na dunajskih visocih šolah v takem svitu, kakršnega še dosedaj nijsmo mogli nigdar opaziti.

O 3/4 12. uri celebriral je čestiti g. Ivan Matešan, cand. phil., slovesno sveto mašo v staroslovenskem obrednem jeziku v frančiškanskej cerkvi. Služilo mu je mnogo duhovnikov pri altarji. Cerkev je bila prenapolnena slovanskega občinstva različnih stanov, deputacije različnih slovanskih društev in dijaško-akademička društva: akademički Spolek, Slovenija, Zora, Bukovina, Sič, Ognisko, Tatran, došla so skoro polnoštevilo. Slovanska Beseda, Slovansko pevsko društvo, Pokrok, občanska Beseda v Leopoldovem predmestju, občanska Beseda iz Simerinka, Lumir, Sokol bila so zastopana po deputacijah. Izmed odličnjakov so bili navzočni: knez Schwarzenberg jun., knez Grigorij Pavlovič Galagan, boljarski maršal iz Poltave sè soprogo, grof Borelli, baron Helfert, vitez Štefanovič-Vilovski, poslanec srbskega cerkvenega zbora in urednik „Zore“, dvorna svetovalec Pouchly in Petruška, dr. Šembera, vseučilišni profesor in vladni svetovalec, sekcijski svetovalec Weber, dvorni sekretar Rybička, generalni inspektor Rybar, intendant Zeleny, direktor Kalandra, predsednik „Slovanske Besede“, profesor Šuman z rodovino, dalje mnogo duhovnov, vojakov, gospij itd. Pevci „Slovenije“, združeni z drugimi slovanskimi pevci, peli so pod vodstvom g. Jirika staroslovansko mašo od Verbičkega in Bartnianskega in Konst. Jahoda igral je na orgljah staroslovanske cerkvene melodije. Petje bilo je krasno, odpevanje vršilo se je se ve da tudi v staroslovenskem jeziku.

Na večer vršila se je slavnost v cvetličnih dvorinah. Došlo je nad pol tisoč ljudij, največ se ve da dijaštva. Neizmeren plosk je nastal, ko so vstopile cele vrste poljskega dijaštva, društvnikov „Ogniska“, in slava in živio-klici nijs hoteli ponehati.

Svečanost je otvoril cand. phil. Kliment, kot predsednik slavnostnega odbora z govorom, ki je slikal historičen pomen te slavnosti. Na koncu je vskliknil trikratni „slava“ presvitlemu našemu cesarju. Pela se je cesarska himna, vsi so jo stojé poslušali a na konci zaorili so zopet živahni živio i slava klici.

Stud. phil. Penizek je čital potem proslov, ki ga je za ta večer zložil češki pesnik Taborski. Živo je bil odobran. Sedaj so se vrstili govori i pesni i sicer tako, da je za vsakim govornikom pela se pesen v dotičnem jeziku, v kojem je govoril govornik. Za slovaško akademičko društvo „Tatran“ govoril je dr. med. Pavlik, za rusko akademičko društvo „Bukovino“ Gregor Kupčanko, za bolgarsko omladino Vasilij Radoslavov, poslanec bolgarskega sebranja i bolgarski pesnik, za „Slovenijo“ je govoril M. Zavadlal, za hrvatske vseučilišnike čestiti g. Ivan Matešan, za srbsko akademičko društvo „Zoro“ Pavel Marković, v imenu poljskih akademikov grof Ant. Blažovski, v imenu društva čeških medicinarjev Alojzij Mašek, za akademiki spolek slednjič Josip Penizek. Izmed pesnij bile so najbolj odlikovane: „Byvali Čehove“, „Morje Adrijansko“, „Oj ty divčino“, „Makedonec“, „U boj“, „Naprej“, „Do kielicha czy palasza“, „Kde domův můj“, „Hej Slovane“. Ko so začeli pevci slovanski „Naprej“ peti, nastal je silen plósk. Občinstvo je zdignilo se iz sedežev ter stojé pelo s pevci. Morala se je ta pesen tudi ponoviti.

Nij mi treba opomenjati navdušenosti, ki so jo vzbujevali posamezni govorniki. Največjo pohvalo je pak žel poljski govornik, ko je izjavil, da hoče poljska omladina delovati združena z vsemi močmi v krogu drugih slovanskih vseučiliščnikov.

S tem je bil oficijalen del večera končan. A čeravno je bila uže polnoč davno proč, občinstvo nij še zapustilo dvorane, temveč ostalo je še skoro v polnem številu. Napitnice je pričel g. Kliment i sicer slavnemu ruskemu gostu knjezu Grig. Pavloviču Galaganu i njega soprugi. Pevci so jima zapeli slovanski „Živio, živio“. Z ginjenimi besedami se je knjez zahvalil za napitnico, za nepričakovan sprejem. S krepkimi stavki govoril je potem stari ruski rodoljub za idejo slovansko, želel, da se izpolné vsi ideali navdušene slovanske mladeži na dunajskih visocih šolah na korist človečanstvu, na korist slovanskih narodov. Vzdignivši čašo napil je potem okolo njega zbranim vseučiliščnikom slovanskim.

Jeden najkrasnejših govorov bil je óni urednika slovaških „Narodnich Novin“ Ambro Piotra, ki je napil na izvršenje slovanske ideje. Tudi govora dopisnika petrograškega „Berega“ in Slovenca g. Radosl. Puklja bila sta navdušeno sprejeta.

Čitanje telegramov trajalo je celo uro. Došlo jih je blizo sto iz vseh slovanskih dežel, ter so bili z neizmernim odobravanjem sprejeti. Nekoliko telegramov hočem tú navesti: Od soproge bolgarskega ministerstva predsednika Cankova, od slavjanskega občinstva v Petrogradu, od „istinito združenih profesorjev“ gimnazije v Kalugi (mej temi Velikorusi, Poljaki, Nemci in en Slovenec, ta telegram je bil edini v nemškem jeziku, kar je zbudilo nekaj senzacije); od moskovskih študentov, od moskovskih dam, od profesorja harkovske univerze Chevaliera Ivan Vasiljevič-Platonova, od mnogih meščanov iz Ruščuka, od mestnega starešinstva v Sištovi, od tamošnjih učiteljev, od mestnega poveljnika v Razgradu, od meščanov in Lom-Palanki, od bolgarskega društva v Zagrebu, od društva „Hrvatski dom“ v Zagrebu (in sicer v staroslovenskem jeziku): od proforskega kolegija velike realke v Zemunu, od Ilije Okrugiča v Petervardinu, od glagoliško-grškega seminarja na otoku Krka, od katoliškega župnika v Travniku, od katoliškega župnika v Sarajevu, od častnika v Mostaru, od katoliških bogoslovcev z Zadra, od gozdarskih učencev v Pardubicah, od Moravske Besede v Pragi, od ruskih prebivalcev v Lvovu, od ruskih kolonistov v Kolemeji, od redakcije „Zore“,

časnika „Nauka“, od Alekseja Palucha, od ruskih gimnazijalcev akademičke gimnazije, od ruskih učencev nemške gimnazije, ad akademičke čitalnice, od redakcije „Slova“, od društva ruskih gospij in gospodičin, od odgojencev ruskega bogoslovja, od slušateljev ruskega učiteljskega seminarja, od Stavropigijanskega zavoda, od rusko narodnega zavoda „Narodnij dom“, od predsedništva društva „Ruskaja Rada“, od ruskega kazina, od gospe Katarine Karavelov — vsi z Lvova; iz Černovic: od „Rodimy Listok-a“, od bukovinske „Ruskaja rada“, od ruske resurse; iz Stanislawa: od bratovščine sv. Nikolaja, od lit. dramat. društva „Prosvita“, od čitalnice iz Vidima itd. itd. Iz Slovenskega došla sta samo dva telegrama, in sicer iz Gradca od lit. zab. društva „Triglava“, ter od ljubljanskih visokošolcev. Obadva bila sta z živim odobravanjem sprejeta.

—č—

Domače stvari.

— (Iz kranjskega deželnega zbora.) V predvčerajšnji seji kranjskega deželnega zbora je bila burna razprava, v kateri je zlasti zaničevalec in teptalec pozitivnih zakonov iz dobe prejšnje vlade, g. Vesteneck, od poslancev Svetca in Vošnjaka tako debele resnice slišal, kakor jih le ta človek prebaviti more, pa ostane kjer je, tako, da ga nij nič sram svojih samovoljnih dejanj. Poročilo prinesemo jutri. — V včerajšnji seji pa je bila na dnevnem redu postava o odpravi duhovenske in cerkvene bire. Govorili so zoper postavo poslanci Kljun, Detelja in Svetec. Nemškutarski poslanci so govorili za postavo, ki je bila, to se ve, „en bloc“ sprejeta od nemškutarske večine. Mi mislimo, da je ta vlada ne bode cesarju v potrjenje predložila. Potem je bila tajna seja, v kateri se je sklenilo „reorganizirati“ deželne urade.

Dunajska borza 8. julija.

(Izvirno telegrafično poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovoih	72	glđ.	60	kr.
Enotni drž. dolg v srebru	73	"	55	"
Zlata renta	87	"	45	"
1860 drž. posojilo	133	"	25	"
Akcije narodne banke	827	"	—	"
Kreditne akcije	278	"	90	"
London	117	"	63	"
Srebro	—	"	—	"
Napol.	9	"	35	"
C. kr. cekini	5	"	54	"
Državne marke	57	"	70	"

Zahvala.

Za mnogobrojno udeležbo moje ljubljene nepozabljive soproge, gospé

Beti Reyer, roj. Burger,

pri sprevedu v nedeljo 4. t. m., izrekam v svojem in v imenu svojih nedoraslih otročičev: Franceta, Bogomira in Adelheit, vsem sodeležnikom, kakor tudi darovalcem toliko in tako krasnih vencev najtoplejšo zahvalo. (311)

Krško, dné 5. julija 1880.

Franjo Reyer,

c. kr. respicijent finančne straže.

Neveste išče

28 leten **trgovec**. Mož je brdák in ljubeznjiv ter ima v kraji blizu velikega mesta svojo trgovino, katera mu vsako leto daje 3000 do 4000 glđ. dohodkov. Gospodičine — ne preko 22 let — imejoče blago srce in dovoljno izobraženje in hoteče dobre žene in vrle gospodinje biti, naj izvolijo svoje dopise sè slikami do 15. t. m. poslati pod naslovom: **F. K.** opravništvu „Slovenskega Naroda“. (304—2)

Lastnina in tisk „Narodne tiskarne“.